

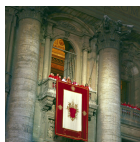
Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/59368,Andrzej-Grajewski-Wybor-Jana-Pawla-II-i-kontratak-imperium.html>
2022-12-09, 23:20

Andrzej Grajewski: Wybór Jana Pawła II i kontratak imperium

Wybór kard. Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową był dla sowieckich służb specjalnych zaskoczeniem, ale szybko zrozumiały one istotę zagrożenia, jaką dla systemu stanowił pontyfikat papieża Polaka.

Trudno o lepszy barometr nastrojów i ocen kształtujących opinie w kierownictwie państw komunistycznych aniżeli raporty wywiadów oraz innych instytucji związanych z bezpieczeństwem. Wynika to m.in. z tego, że służby specjalne – w przeciwieństwie do dyplomacji, koncentrującej się przede wszystkim na bieżących wydarzeniach – potrafiły zbierać materiały, działać i analizować sytuację w dłuższej perspektywie czasowej. Służby sowieckie miały także rozległą siatkę agenturalną, która została dodatkowo wzmocniona zasobami krajowymi oraz międzynarodowym wsparciem. Ten mechanizm pozwolił wywiadowi Komitetu Bezpieczeństwa Państwowego (KGB) niemal natychmiast po wyborze Jana Pawła II przekazywać na Kreml szczegółowe informacje oraz analizy. Po kilku miesiącach KGB opracowało starannie przemyślaną listę zagrożeń oraz podjęło liczne działania operacyjne mające skutecznie rozpoznać i neutralizować aktywność papieża na arenie międzynarodowej. Skali tych działań nie znamy, ale na podstawie ujawnionych dokumentów można stwierdzić, że po wyborze Jana Pawła II kierunek watykański stał się jednym z priorytetów służb wywiadowczych bloku wschodniego. Nie bez

Jan Paweł II na balkonie Bazyliki św. Piotra w dniu wyboru, 16 października 1978 r. Wikimedia Commons

znaczenia było to, że na czele KGB stał w tym czasie Jurij Andropow, przekonany, że ożywienie religijne i narodowe będzie stanowiło największe zagrożenie dla spoistości państwa sowieckiego.

O tym, że służby sowieckie interesowały się metropolitą krakowskim kard. Karolem Wojtyłą, świadczyła próba inwigilacji jego przyjaciela, ks. Andrzeja Bardeckiego, podjęta w 1977 r. – w ramach operacji „Progres” – przez sowieckiego nielegala Iwana Iwanowicza Bunyka „Filozofa”. Niepokój strony sowieckiej oddają wspomnienia szefa rezydentury KGB w Warszawie, gen. Witalija Pawłowa, który po latach opisał, jak wspólnie z sekretarzem KC PZPR Stanisławem Kanią i kierownictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych PRL. obawiali się, „że nowy papież będzie kontynuował swoją kardynalską politykę nieprzejednanej wrogości wobec ZSRR i ustroju socjalistycznego”. Nie tylko kanały wywiadowcze alarmowały Kreml. Rezydujący w Warszawie sowiecki ambasador Borys Aristow w relacjach dla Biura Politycznego Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Związku Sowieckiego nazywał nowego papieża „jadowitym antykomunistą”.

Fragment artykułu opublikowanego w „Biuletynie IPN” nr 10/2018.

► [Czytaj całość \(PDF\)](#)

Andrzej Grajewski (ur. 1953) – historyk, dr, zastępca redaktora naczelnego tygodnika „Gość Niedzielny”. W latach 1999–2006 członek Kolegium IPN. Autor książek: *Tarcza i miecz. Rosyjskie służby specjalne 1991–1998* (1998); *Kompleks Judasza. Kościół zraniony. Chryścijanie w Europie Środkowo-Wschodniej między oporem a kolaboracją* (1999); (z Michałem Skwarą) *„Agca nie był sam”. Wokół udziału komunistycznych służb specjalnych w zamachu na Jana Pawła II* (2015) i in.